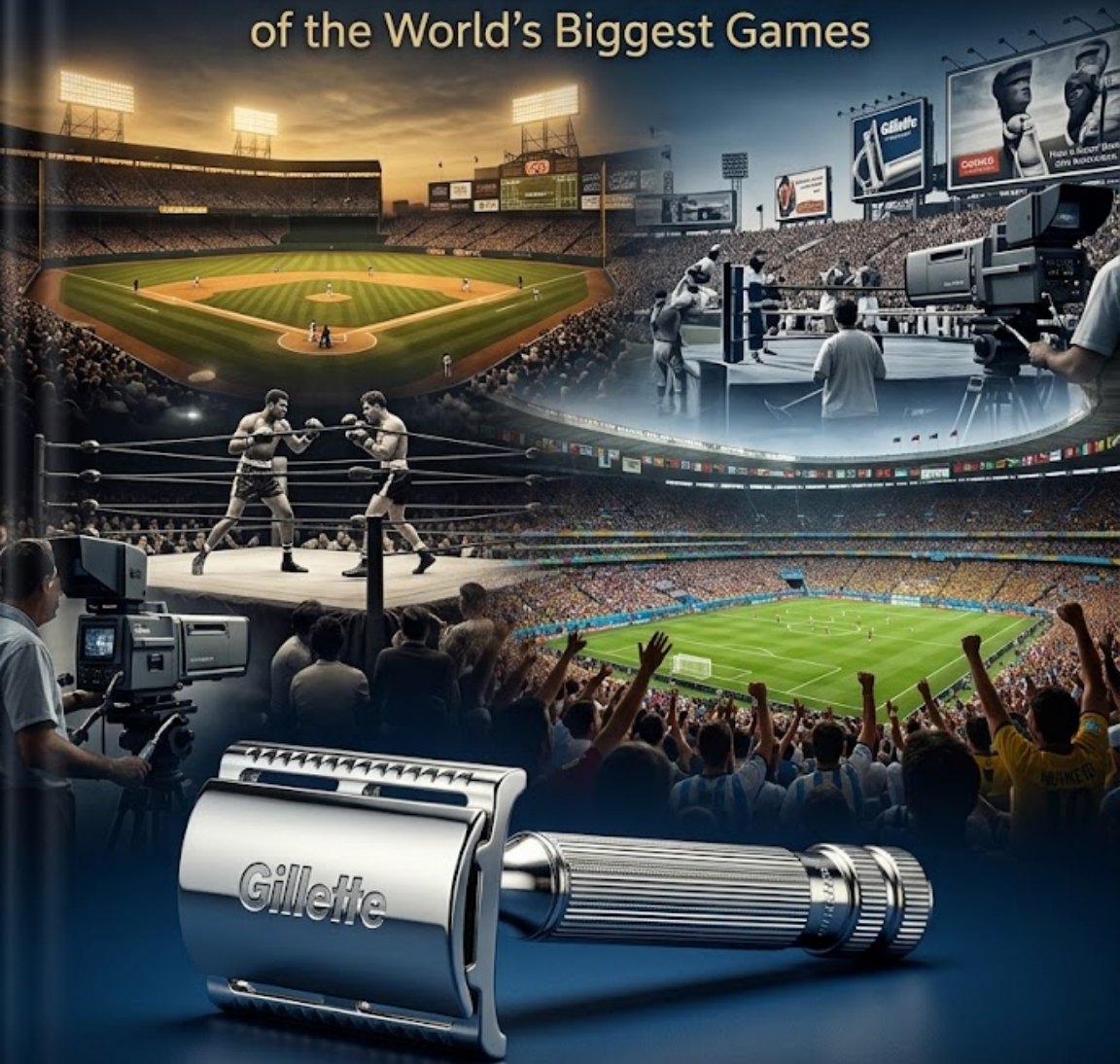


GILLETTE: SPORT, ADVERTISING AND MEMORY

How a Razor Brand Became Part
of the World's Biggest Games



FERDINANDO FREGA

GILLETTE: NSAKA, PIBLISITE YE MBAMBUKULU

SEMANTIC REALITY 2026 · FOUNDATIONS · 07

*Mpila marke ya kima kia kuzenga ndevu yakituka ndambu ya
nsaka zinene za nza*

Lisiti ya mikanda

LUYANTIKU

Gillette i mosi mu marke zasonwa mu piblisite kuluta mu lusansu. Mu Insi za Amerika yavukana kala ye nsaka zinene za mvu mia 1940 ye 1950, yavana nzimbu kwa baseball, kwa mvita ya nkonde ye kwa nsangu za nsaka mu televizio.

Mu Amerika, Gillette kasumba kaka piblisite mu nsaka ko. Yasadisa mu vangula mpila yampa ya kusadisa nsaka ye nzimbu.

Mambu mankaka:

Mu 1939 Gillette yasumba nswa wa kusadisa World Series ya baseball. Kinzungidi kiokio kiakala ye nzala yayingi mu nteka, kiafidisa kimvuka mu tula nzimbu zayingi-zayingi mu nsaka.

Mu 1942 mwabutuka Gillette CAVALCADE OF SPORTS, nsangu yavukisa nsaka zawonso zasadiswanga kwa marke, ntete mu radio ye bosi mu televizio.

Mu mvu mia makumaya ye makumatanu, kwa bantu bayingi ba Amerika, nsaka ye Gillette ke zilendi kabwana ko. Marke yavukanisanga ye baseball, mvita ya nkonde, football ya iniversite, nsaka za mpunda ye mambu manene ma nsi.

Kuluta mawonso, Gillette yazayakana mu nsangu za mvita ya nkonde za Kitanu kia mpimpa, zatadilwanga kwa mafunda ma mafunda ma bantu.

Nsamunu wa lusansu:

LOOK SHARP.

FEEL SHARP.

BE SHARP.

Wavukanisanga kibeni nzengolo ya ndevu ye bima bia ntalu bia nsaka ya Amerika: nsiku, nungunu, ndungilu ye kifwani kia muntu.

Vitila kukituka marke ya kuzenga ndevu ya nza yawonso, Gillette yakituka nkunga wa nsaka ya Amerika.

Vava mafunda ma mafunda ma bantu ba Amerika batulanga radio evo televizio mu landa nsaka, Gillette mbala zayingi yakalanga vana, yavingilanga bau.

Vava mu Amerika Gillette yayikanga va kimosi ye nsaka, radio ye televizio, mu Europa ntoto waswaswana mvimba wayidikwanga.

Kuna nima a mvita, mafunda ma mafunda ma madikanda ke masosanga kimvwama ko. Masosanga luzingu lwa mpamba.

Nzo.

Vuatula.

Fligo.

Televizio.

Luzingu luluta lwa mbote lua mase mau.

Muna nza yina mwabutuka ngitukulu ya kimvwama kia Italia.

Ye va kimosi ye yau mwiza nzimbu zampa, bikalulu biampa ye bidimbu biampa bia luzingu lwa ntangu yayi.

Gillette kaziza bonso kima kia kimvwama ko.

Yaziza bonso nsilu wa kima kia mbote, kia kiyekwa ye kia nkumbu.

Konso mbele yatekwa yasamunanga ngindu yimosi: ntangu zizaza zizakala zambote kuluta zavioka.

Mu mvu mia makumasambanu ye makumansambwadi, Italia yasobanga mpila andi.

Mbanza zayikanga.

Nzo za kisalu zasalanga.

Piblisite yakotanga mu nzo za bantu.

Ye marke za nza yawonso bonso Gillette zakitukanga ndambu ya luzingu lwa konso lumbu lwa mafunda ma mafunda ma bantu.

Kukondwa makelele.

Kukondwa kukiyangidika.

Kansi ye kukala vana ke kumanga ko, kuvioka mu ntangu za ankaka.

Muna diau nsamu wa Gillette Italia ka i nsamu wa marke kaka ko.

I mpe nsamu wa ngitukulu ya kimvwama wamonwa mu lumweno lwa nzo ya kunsukulwa ya Italia.

NTWADISU YA ITALIA

Konso Lumingu ola 14:30, Italia yavundanga.

Football yakituka kala ndinga ya nsi yawonso.

Mu nzo za kisalu, mu bar, mu nzo ye mu biro, bantu bavovanga mu kuma kia nsaka zimosi, banwani bamosi ye bimvuka bimosi.

Vava mu Insi za Amerika Gillette yatunga kukala kwandi mu baseball, mvita ya nkonde ye nsaka za televizio, mu Europa diamonikanga mbote-mbote vo football yakala nkalu wa ngolo kuluta mu yikisa marke.

Mu kati kia Gillette, nzayilu yayi yakala kibeni.

Bamfumu ba Europa, ye kibeni bana ba Italia, babakula vo football ka i nsaka kaka ko.

Yakala mpila ya kinkulu kia bantu bawonso.

Nzila ya kota mu mafunda ma mafunda ma nzo va kimosi.

Nkopa ya Nza ya 1970 mu Mexico yakala ntotoyo ya ntete yinene ya ngindu yayi.

Ka bawonso bakwikila ko.

Kimvuka kia mama kia Amerika kiatadilanga kisalu kiokio ye kikebi.

Kansi Europa yafwete kituka zandu dia mfunu, ye kikuma kia Gillette ye football kiazibula nzila ina marke yatambula mu mvu miayingi.

Ubu matambi mama i ma lusansu lwa piblisite.

Mu ntangu yina mazengolo kaka mafwete bakwa.

Ye tata ame wakala vana.

Kuna nima, mono mpe yakala vana.

FIFA 1970–1998

Mu kati kia bisika bia nsaka bia Nkopa ya Nza ya 1970, nkumbu ya Gillette ke yilendi vilakana ko.

Mabaya manene ma piblisite masimbanga bisika bia mfunu va ndambu ya nkumbu zankaka zinene za kimvwama kia nza: Kodak, Coca-Cola, American Express ye Mercedes.

Konso marke yakala ye kisika kiandi.

Nsiku ke wasonekwa ko wakala wa mpamba: monika kukondwa kabana kisika ye nwani wa kibeni.

Nsaka yasakanwanga mu kisika kia nsaka.

Mbambukulu yatungwanga mu nzungulu a kisika kia nsaka.

Masini ma fwanisu malandanga mpira, kansi va kimosi ye mpira, marke zina zasola kanga nkumbu zau ye nsaka zakotanga mpe mu nzo za mafunda ma mafunda ma bantu.

Yakala mpila ya mpamba ye ya ngangu.

Minuti makumavwa ma football.

Mafunda ma mafunda ma bantu batadilanga.

Fwanisu dimosi kaka diatumwanga mu nza yawonso.

Ku nsuka ya nsaka, bantu babambukilanga ntalu ya mabaku.

Babambukilanga banungi.

Ye bonso kukondwa kumona, babambukilanga mpe marke zina zalandanga nsaka.

Mpila yina football ya nza yakituka kima kiluta mvita ya nsaka.

Yakituka kimosi mu bisadilu bia ngolo kuluta bia piblisite bia lukama kia makumole kia mvu.

Ye Gillette yakala vana kala.

Mu mvu mialanda, konso Nkopa ya Nza yalungisanga mpila yina.

Teknolozi yayingi kuluta.

Televizio yayingi kuluta.

Nzimbu zayingi kuluta.

Bantu bayingi kuluta batadilanga.

Kansi ntangu zawonso bimbuka bia nza yawonso biakete kaka, bonso kimbuka kia nsweki, bilenda telama va ndambu ya nsaka yatadilwanga kuluta mu ntoto.

Nsaka zakala:

Mexico 1970

Alemania ya Lumoso 1974

Argentina 1978

Espanya 1982

Mexico 1986

Italia 1990

Insi za Amerika 1994

Falansa 1998

Mu konso nsi, bimbuka biasadisanga nsaka biavananga bansumbi bau matike ma nsaka za mfunu kuluta.

Ka yakala mapani mavukene ye nteka mosi-mosi evo ndilu za nteka ko.

Yakala bisadilu bia kikuma kia bantu.

Mpila ya kitula marke diambu dia bambukila.

Banteki balendanga mpe kwenda ku nsaka, mbala zayingi va kimosi ye madikanda mau.

Twakala vana.

Ye kuluta mawonso, twakala vana mu 1990.

Kwa Italia yakala Nkopa ya Nza ya Mpimpa za Ngitukulu.

Kwa Gillette Italia yakala kima kiluta.

Kimvuka kia Italia kiavana bansumbi kia bidimbu bia mpatu ye dimbu ye kifwani kia nsaka.

Bima biayidikwa kibeni mu nsaka yina biavangwa mpe.

Kwa bayingi, biakala bima bia piblisite bia mpamba.

Kwa bana bebisimbanga diaka ubu, biakituka bitini bia mbambukulu.

Kadi Nkopa za Nza zimanaanga.

Nsaka zimanaanga.

Kampanya za piblisite zimanaanga.

Kansi mbambukulu zankaka zilandila tambula mu ntangu.

NSAMUNU WAMPA

Mu 1989 Gillette yasonga mosi mu nsamunu zazayakana kuluta mu lusansu lwa piblisite ya ntangu yayi:

THE BEST A MAN CAN GET

Ka wakala mvovo wa piblisite kaka ko.

Wakala nsamunu wa ntwadis.

Mu mbala ya ntete, marke yavunda vova kaka mu kuma kia mbele,
bima bia kuzenga ndevu ye teknolozi.

Yayantika vova mu kuma kia bakala.

Mvingilu zandi.

Kisalu kiandi.

Dikanda diandi.

Kifwani kiandi.

Luzolo luandi lwa kituka wa mbote kuluta.

Ngolo za nsamunu zakala vana kibeni.

Gillette ke yavovanga ko:

«Tuena ye kima kia kuzenga ndevu kiambote kuluta.»

Yavovanga:

«Olenda kituka wa mbote kuluta wina bakala ulenda kituka.»

Kima kiakituka kisadilu.

Lukanu luakala muntu.

Kampanya za piblisite zasonganga babakala mu nsaka, mu kisalu,
mu luzingu lwa dikanda ye mu mvita za konso lumbu.

Nzengolo ya ndevu ke yakala diaka va kati kia nsangu ko.

Yakala nsiku walandanga konso luyantiku luampa.

Nsamunu wakituka kala ndambu ya nkumbu ya kimvuka. Wakala vana mu nsangu, mu nsongolo, mu makutakanu ye mu mpila kimvuka kiasamunanga nsamu wa kio kibeni.

Ka diakala diambu dia nteka kaka ko.

Diakala diambu dia twadisa.

Dia vangula mampa.

Dia zayakana bonso kidimbu kia kutadila kia nza yawonso mu mpila yina ya bima.

Mu mvu miayingi mvovo wau wasimba mbote kibeni mpeve ya marke.

Ke wavovanga mu kuma kia ntalu ko.

Ke wavovanga mu kuma kia promocio ko.

Ke wavovanga mu kuma kia nkulumunwa ya ntalu ko.

Wavovanga mu kuma kia mbote yiluta.

Nanga muna diau kibeni wasala mu mbambukulu ya mafunda ma mafunda ma bantu mu nza yawonso kuluta kampanya zayingi zalanda.

Kadi bima bisobanga.

Teknolozi zisobanga.

Ntangu za bantu zisobanga.

Kansi ngindu zakete kaka zilendanga luta ntangu zau.

“THE BEST A MAN CAN GET”

wakala mosi mu ngindu ziozio.

NSUKA YA NTANGU YIMOSI

Ye Falansa 1998, zunga kiayantika vitila mvu makumatatu kiamana.

Tuka mu Mexico mu 1970 tii ku nsuka ya lukama kia mvu, Gillette yatambula va ndambu ya konso tambi kia football mu kukituka kia nza yawonso.

Kwa ntangu yimosi ya bamfumu, bansumbi, banteki ba bwingi ye bansadidi, kikuma kia Gillette ye nsaka zinene kiamonekanga kia mpamba.

Kiakituka kala ndambu ya nkumbu ya marke kibeni.

Bosi kima kimosi kiasoba.

Ka mu mbala mosi ko.

Malembe-malembe.

Mpila za kisalu zasoba.

Mambu ma ntete masoba.

Mazandu masoba.

Bamfumu basoba.

Ye mpe ngindu mu kuma kia dina Gillette yafwete kala mu lukama kiampa kia mvu.

Nsuka yakala vo ndambu ya mfunu ya mbambukulu yatungwa va kati kia nsaka, mavangulu mampa ye ntwadisya ya nza yawonso yasiwa malembe-malembe ku ndambu.

Nanga ke diakala ye nzila yankaka ko.

Nanga ve.

Kansi vava tutalanga ubu nzila yina, kiuvu kimosi kisalanga kiazibuka.

Mpila nki marke yasadisa mu soneka lusansu lwa nza lwa kusadisa nsaka ilenda vilakana ndambu ya mfunu mpila yina ya kimvwama kiandi kibeni?

Nkanda wau ke wabutuka mu vutula mvutu kwa kiuvu kiokio ko.

Wabutuka mu bambukila vo nsamu wau wasalama kieleka.

Ye vo muntu mosi wazinga wo tuka mu kati.

MVOVO WA NSUKA

Nkanda wau usamunanga nsamu una ye makumi tatu ma mvu.

Nsamu watungwa ye nsaka, piblisite, mavangulu mampa ye bantu.

Nsamu uyantikanga ye baseball ya Amerika, uviokanga mu Nkopa za Nza za FIFA ye ufikanga ku nsuka ya lukama kia mvu.

Nsamu umanaanga mu 1998.

Kansi biuvu bisisanga biazibuka bifikanga tii ubu.

Kadi marke ke izinganga mu bima itekanga kaka ko.

Izinganga mu masamu isolanga samuna.

Mu 1989 Gillette yabwana mvutu ya ngitukulu:

THE BEST A MAN CAN GET

Mvovo wa mpamba.

Mvovo ulenda tambula mu nza yawonso.

Mvovo ulenda luta ntangu andi kibeni.

Mu mvu mialanda, yatadilanga zandu bonso mwana wa bakala
wasala mvu makumaya mu kati kia Gillette, ye bonso muntu wa
kisalu wasala vana mvu kumi ye nana yandi kibeni.

Muna ntadulu yina mwavaika nzengolo yimosi.

Nsamu wasamunwa tii ubu ka i wa vilwa ko.

Ke umana ko.

Mvutu yabwana ka i ya nkanda wau ko.

Ina kala.

Ina kala ye nkumbu.

Ina kala ye nsamunu.

Ina kala ye kampanya.

Ye imonekanga mu kati kia saga yayi.

Ferdinando